

Z E I T
G E I S T

EDICIJA

BEOGRAD 2020.

UREDNIK:
ALEKSANDAR BOŽIĆ

DIZAJN:
SANJA POLOVINA

BARBARA MAKEDA BLEJK HANA

DŽOZEF
RASTA-REGE PRIČA

SA ENGLESKOG PREVEO
ALEKSANDAR MARKOVIĆ

Naslov originala

JOSEPH – A RASTA REGGAE FABLE

Barbara Makeda Blake Hannah

Copyright © 1991, 2005, 2013 Barbara Makeda Blake Hannah

Copyright © 2020. za srpski jezik IPC Media, u sastavu IPC d.o.o. Beograd

ISBN 978-86-6463-015-3

Objavljivanje ove knjige potpomogli su
Udruženje građana *Rock Village*
i muzički festival *Rock Village*
iz Banatskog Sokolca

SADRŽAJ

PROLOG

9

PRVO POGLAVLJE

13

DRUGO POGLAVLJE

23

TREĆE POGLAVLJE

45

ČETVRTO POGLAVLJE

63

PETO POGLAVLJE

76

ŠESTO POGLAVLJE

95

SEDMO POGLAVLJE

112

OSMO POGLAVLJE

121

DEVETO POGLAVLJE

137

DESETO POGLAVLJE

144

JEDANAESTO POGLAVLJE

151

DVANAESTO POGLAVLJE

175

EPILOG

184

*Nadahnuo Jamajkom sedamdesetih godina rasta regea.
U sećanje na san koji je mogao da se ostvari...
koji je trebalo da se ostvari.*

PROLOG

„Život je niz bezveznih tripova, i žao mi je što sam pristala da učestvujem u OVOM. Zatvorite proklete prozore i isključite jebeni radio.“

Sa grimasom na licu, Ašanti je prekrstila ruke na grudima i utočila u naslon sedišta. Sa obe strane automobila, redovi ljudi posmatrali su i pozdravljali kolonu koja se protezala milju iza njih, a malo ispred njih, pogrebnu povorku koja bejaše pobjednički marš.

„Ne mogu očima da ih vidim. Juče niko nije znao za njega, niko nije imao šta da kaže o njemu, a danas svi njime ispiraju usta kao da im je bio brat rođeni.“

„On to zapravo i jeste bio, sestro Šanti.“

Na prednjem sedištu, Red Dred je polako okrenuo glavu sa teškim loknama zatutkanim ispod bele štrikane kape u obliku krune, sa amblemima versko-kulturnog pokreta po kojem je Jamajka bila najpoznatija. Nevoljno je pružio ruku da prekine beskonačni tok muzike koju je pevao i svirao čovek čije je zemne ostatke pratila kolona automobila, uz klicanje sveta sa obe strane drumu.

„Nisu ga poznavali“, frknula je Ašanti, zgađeno posmatrajući razmahane ruke i iscerena lica koja su milju za miljom zurila u njih. „Da su ga poznavali, znali bi ko je i šta je bio. Bolje bi se odnosili prema njemu.“

Red Dred, Majki i sestra Šaja saslušali su ovo u tišini, i svako od njih je gotovo vidno razmišljao o njenim rečima. „Bio je psalmopevac, David koji nam je podario pesme i molitve, tužbalice i usmerenje“, rekao je Majki.

„Bio je Sveti Jovan, omiljeni učenik, koji je preneo Hristovu poruku i pokazao nam budući raj“, reče Red Dred.

Sestra Šaja povuče dugačak dim gandže, pa s dimom u dahu reče: „Bio je Hristos našeg doba, za naše doba.“

Ašantina grimasa polako omekša, a onda se ona tiho nasmeja, kao da grgoće iz grla.

„Njegova priča će biti ispričana. Ona prava priča. O, znam da će neki belci, prevarantski, kao fol rasta-rege pisci požuriti da objave svoje knjige za zgrtanje para, ali koliko oni mogu da prenesu od onoga što je zaista bilo, oni kojima istorija i rasa ne dozvoljavaju istinsko razumevanje svega onoga što je on podario srcu i duši crnačkog sveta... znate? Jamajkanac bi trebalo da ispriča tu priču, neko ko ga je znao, ko je poznavao njegov život.“

Automobil je zašao za nekoliko uglova, a onda Red Dred reče: „To bi trebalo da bude tvoja dužnost, sestro Šanti.“

„Moja? Ja nisam pisac. To bi trebalo da bude pisac.“

Ašantin šok je bio iskren; ustuknula je od predloga. Ali Red Dred je bio uporan.

„Šta je pisac drugo do neko koga je Otac DŽA upotrebio da prenese reč? U početku beše Reč, i ta reč beše s Njim, te pošto reči dolaze od Njega, zatraži ih od Njega. Molim te, sestro. Ti poseduješ obrazovanje kakvo mi nikad nismo imali, pohađala si srednju školu.“ Pogled mu je bio molećiv.

„Mi ćemo ti pomoći da se prisetiš. Traži od DŽAA. Mi ćemo tražiti s tobom. Sada. Nas četvoro predstavljamo Sever, Jug, Istok i Zapad. Pojaćemo svim četirima stranama sveta i tražiti od Oca da nam podari reči.“

Zaustavili su taksi „moris oksford“ pored puta, ne mareći za to što su ljudi morali da se sklone sa travnjaka da bi ih propustili, a onda su hodali i hodali kroz prirodu, ne znajući kuda, ali znajući da će znati kada da se zaustave, sve dok sve četvoro nisu istovremeno osetili da je senovito mesto pod borovima ono pravo.

Pogledali su se, jedni drugima utonuli u poglede toliko da vide pouzdanje, utehu i božansku ljubav, a onda se svako od njih okrenuo licem na jednu stranu sveta, i Red Dred, okrenut prema istoku, duboko udahnu i izbaci dah u pohvalnom pokliču ratnika Najabingija¹.

Nisu znali da je u istom trenu kada su se njih četvero ujedinili u molitvi i glasno pozvali ime:

„DŽA! RASTAFARI!“,

sanduk stigao ispred groba u seocetu u kojem se Džozef rodio i gde će njegovi posmrtni ostaci večno počivati.

1 Ugandanska kraljica Najabingi je istaknuta ličnost u istorijama Ruande, Ugande i Tanzanije, koja je pružala otpor kolonizatorskim osvajanjima i poslužila kao nadahnuće za nastanak različitih istoimenih istočnoafričkih religija i kultura koji slave stanje posednutosti kroz ples i bdenje. Smatra se da je rođena u vremenskom rasponu 1750–1800. godine i da njeno ime znači „ona koja poseduje mnogo toga“.

Tokom 1930-ih na Jamajci, u vreme nastanka rastafarijanstva – kao kulta Hajla Selasija Prvog, koji je nosio zvanje „ras“ (u doslovnom prevodu sa giza – „glava“), srodno tituli princa ili vojvode, a po rođenju je dobio ime Tafari i 1930. stupio na presto Etiopije – najabingi kao termin nalazi primenu u značenju okupljanja rastafarijanaca, specifičnog stila sviranja bubnjeva (koji je snažno uticao na rege ritmove) i naziva za jedno od najbrojnijih i najstarijih tzv. zdanja Rastafarija.

Zdanja Rastafarija (eng. *Mansions of Rastafari*) krovni je termin za različite grupe i redove unutar rastafarijanskog pokreta, kakvi su Dvanaest plemena Izraelja, Bobo Ašanti (ili Bobošanti) i Najabingi, koji su i najveći, kao i za manje, poput Afričkog jedinstva, Rastafarijanskog saveza, Selasijske crkve i Mesijanskih dredovaca.

Smatra se da je Najabingi najstroži, najmilitantniji i najtradicionalniji rastafarijanski red, a poznat je po tome što propoveda antirasizam, nenasilje, globalnu teokratiju, duboku veru u napredak crne rase, nošenje dred-lokni, strogo razdvajanje rodnih uloga. (Prim. ured.)

PRVO POGLAVLJE

Što je sam osnovao na gorama svetijem, vrata Sionska ljubi Gospod (DŽA) više svijeh stanova Jakovljevijeh.

Psalam 87: 1–2

Ime mi je Ašanti. Dao mi ga je otac. Nalazi se u mojoj krštenici. Rođena sam u Treloniju 1948. godine. Moja majka nije mogla da podnese težak život, i napustila nas je kada sam imala tri godine, pa je otac došao u Kingston da potraži posao. Bio je farmer, ali je umeo da pravi glineno posuđe i, kada smo stigli u Kingston, odveo nas je da živimo na jednoj parceli u Zapadnom Kingstonu, u kućicama sklepanim od cinka i drveta. Imao je neke prijatelje koji su takođe pravili glineno posuđe, i oni su nam dali smeštaj dok tata ne sagradi utočište za nas. Ono malo hrane koju smo imali delili smo među sobom.

Taj kraj su zvali Đubrište, jer je to bilo brdo smeća koje su svaki dan bacali iz kuća u kojima je bilo dovoljno toga za bacanje. Povremeno bih sa drugom decom kroz Đubrište prolazila do mora i, kada bismo imali sreće, na obali bi se zatekao ribarski brodić sa kog bi nam bacili nekoliko haringi, koje bismo odneli kući, do velikog kazana za supu podloženog u dvorištu. Bio je to srećan život.

Moj otac je bio jedan od prvih bradonja, kao i njegovi prijatelji. Puno su govorili o Markusu Garviju i Etiopiji i uvek su čitali Bibliju, oni koji su umeli da čitaju. Otac me je slao u školu kad god bismo imali novca, „da bi mogla da čitaš Bibliju“, govorio je.

Kasnije, kada su 1958. političari buldožerima Đubrište sravnili sa zemljom, odselili smo se da živimo na Varejka Hilsu² u istočnom Kingstonu, nedaleko od njegovog prijatelja Rasa Džame i Kraljeva Afrike, koji su mog oca učili da pravi afričke bubnjeve različitih veličina, sve dok nije postao majstor tog zanata. Varejka je bila prijatnije mesto za život od Đubrišta jer nije bilo smrada, ni vrana koje pilje u tebe očima nalik crnim lopticama dok im trulo meso kaplje s kljunova, ali je na tamošnjim obroncima bilo samo makao palmi, i mi deca, mi smo morali da pešačimo daleko po vodu, mada smo imali pogled na lepotu Kingstona i njegovu luku, koji su se prostirali ispred nas.

Činilo se prirodno da idem očevim putem i stasavam kao rasta, jer sam volela oca. Bio je blage i tihe naravi i, dok sam bila mala, umeo je da me zagrlji i peva mi pesme, i umiri me kada bih plakala od gladi.

Moj otac je na Varejki imao više društava, više prijatelja. Svake večeri, pored čitanja Biblije, imali smo i muziku bubnjeva, a muškarci okupljeni oko vatri pevali su višeglasja. Ponekad su sa viših delova brda silazile barabe, odbegli kriminalci, da se priključe raspravama, pevanju i zajedništvu.

Tako sam 1970. godine upoznala Džozefa Plantera. On i neka braća su bili došli u kuću Rasa Džame, na razgovor i pušenje trave. Otac me je pozvao da donesem posudu s dobrom travom ispod kreveta i, kada sam od njega zatražila svoj džokavac pošto je spakovao zdelu, zamolio je mladog Džozefa da zamota jednu za mene. Smotao je gladak džokavac svojim lepim prstima i olizao ga, gledajući me ispod oka. Onda me je pitao da li da mi ga zapali.

² Varejka Hils je drugi naziv za obronke Long Mauntina (ili Duge planine) koji se spuštaju do kingstonske luke, na kojima je bilo stanište rastafarijanske komune bubnjara i bendlidera Kaunta Osija (*Count Ossie, 1926–1976*). (Prim. ured.)

Drznik! Svako zna da ženin džokavac možeš da zapališ samo ako je to tvoja žena, ili ako želiš da bude tvoja.

„Još si ti mali, dečko, za ovakvu ženu“, rekoh. Nasmejao se.

„Žena je žena, bila mlada il' stara. Šta je – već imaš muškarca?“

Moj otac ispruži ruku da uzme džokavac.

„Ašanti je tvoja sestra, Džozefe, i tvoja majka. Voli je kao takvu.“

Džozef se nasmeja. „Teško mi je da volim ženu na taj način, čale.“

„Valjalo bi da naučiš – tako bi mogao da voliš mnogo više žena i da te mnogo više njih voli.“ Moj otac je to ozbiljno mislio. Džozefu su se oči raširile na podsticaj, očigledno, visprene misli. Uzela sam svoj džokavac i zapalila ga ugarkom iz vatre oko koje su sedeli ljudi i počela da pušim, uživajući u njemu, praveći se da ne primećujem kako me Džozef fiksira pogledom. Onda se zagledao u sebe.

Kasnije, kada je trava počela da deluje i razgovor utihnuo, Džozef je započeo rastafarijanski napev, tih, spor i, dok su se starine pridruživale višeglasju, on je čistim glasom pevao iznad harmonija i bubnjeva, u zvezdama osutoj, vedroj noći i tišini.

To mi je privuklo pažnju. Primitio je da ga posmatram i osmehnuo se. Kasnije, dok je odlazio, osmehnuo mi se i rekao: „Mir i ljubav, sestro Šanti.“

Od tada me je uvek tako zvao, sestra Šanti, i sada me zbog Džozefa svi zovu Šanti. Misle da je to zbog straćarnika³ u kojem živim, ali je to zbog Džozefa.

* * *

Džozefa sam ponovo videla tek drugog dana Božića. Omladinski klub na Hilsu priređivao je božićno darivanje za siromašnu decu, pa su deca sa Hilsa ceptela od uzbuđenja. Sva su htela da idu, ali roditelji nisu hteli da ih pošalju i na taj način pokažu da su siromašni, iako smo svi osećali miris karija s jaretinom koji se krčkao na velikoj vatri iza kluba.

3 Shanty (eng.) – straćara. (Prim. prev.)